

**ХУМАНИТАРНИ
БАЛКАНСКИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ**

**ISSN
2603-4859**

**2019
Том 3
№ 1(3)**

ХУМАНИТАРНИ БАЛКАНСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Основано през 2017 г.

Том 3

16+

№ 1 (3)

2019

Излизащо на всеки 3
месеца научно списание
(4 пъти в годината)

Основател - «Научен хронограф» ЕООД

Главен редактор

Линков Александър Йорданов, PhD, доцент

Заместник главен редактор:

Абасова Къзългюл Ясин къзъ, доктор на философските науки, професор

Берберян Ася Суреновна, доктор на психологическите науки, професор

Исламгулова Светлана Костадиновна, доктор на педагогическите науки, доцент

Клинков Георги Тодоров, PhD, главен асистент

Курилова Анастасия Александрова, доктор на икономическите науки, професор

Мамичев Александър Юриевич, доктор на политическите науки, кандидат на юридическите науки, доцент

Майхджик-Микула Джоана, доктор на педагогическите науки, професор

Осадченко Ина Ивановна, доктор на педагогическите науки, доцент

Тарантей Виктор Петрович, доктор на педагогическите науки, професор

Шарипов Фаридун Файзулаевич, доктор на педагогическите науки

Редакционна колегия:

Борисов Галин Цоков, доктор, професор

Бурдева Тая Викторова, доктор, доцент

Бурмикина Ирина Викторовна, доктор на социологическите науки, професор

Василев Веселин Костов, доктор на психологическите науки, професор

Васковска Галина Алексеевна, доктор на педагогическите науки, професор

Дамянов Бисер Илиев, доктор на изкуствознание, професор

Демченко Ирина Иванова, доктор на педагогическите науки, професор

Джабарова Юлия Владимировна, доктор, доцент

Димитрова Теофана Валентинова, доктор, доцент

Коберник Александър Миколайович, доктор на педагогическите науки, професор

Комар Таисия Василевна, доктор на психологическите науки, професор

Коновалчук Валентина Ивановна, доктор на философските науки, доцент

Коростелев Александър Алексеевич, доктор на педагогическите науки, доцент

Костова Иванка Милкова, доктор, професор

Красич Даниела Костадинович, доктор, професор

Масюк Наталия Николаевна, доктор на икономическите науки, професор

Мордовцев Андрей Юриевич, доктор на юридическите науки, професор

Мотов Ирена, доктор на науките в отрасъл социална педагогика, професор

Нестеряк Юрий Василевич, доктор на науките за държавното управление, доцент

Розенберг Геннадий Самуилович, член-кореспондент на Руската академия на науките, доктор на биологическите науки, професор

Севастианов Сергей Виталиевич, доктор на политическите науки, доцент

Станев Велин Стефанов, доктор, професор

Тсириготи Константинос, доктор на науките в отрасъл психология, професор

Фелхнер Анджей, доктор на науките в отрасъл по история на образованието, професор

Фиделюс Анна, доктор на науките в отрасъл специална педагогика, професор

Чепил Мария Мироновна, доктор на педагогическите науки, професор

Шьвитава Иренуш, доктор на науките в отрасъл философия, професор

Юнусов Ахат Ахнафович, доктор на юридическите науки, професор

Якунин Вадим Николаевич, доктор на историческите науки, професор

Янев Борян Георгиев, доктор, доцент

Отговорен секретар

Клинкова Ина Атанасова

Зарегистрирано от Министерството на културата (с декларация 7а, ал.3 от Закона за задължително депозиране на печатни и други произведения) № 26-00-693 от 29.10.2018 г.

Компютърен набор:
Никола Николов

Технически редактор:
Йорданка Петкова

Адрес на редколегия, учредител,
редакция и издател -
«Научен хронограф» ЕООД:
България, гр. Перушица 4225,
Област Пловдив, Община
Перушица, ул. "Д. Малинчев", №33
Тел.: +359895612046
E-mail: huma@abv.bg
Сайт: <https://hum-balkan-studies.com/>

Подписано за печат 25.02.2019.
Излиза на 28.02.2019.
Формат 60x84 1/8.
Оперативен печат.
Условно отпеч. листове 12,87.
Тираж 50 екз. Поръчка 3-02-26.

Печатница "Fast Print Books"
Ул. "Густав Вайганд" 1, 4000
Център, Пловдив, България
Свободна цена

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЧЛЕНОВЕТЕ НА РЕДАКЦИОННАТА КОЛЕГИЯ

Главен редактор

Линков Александър Йорданов, PhD, доцент
(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)

Заместник главен редактор:

Абасова Къзългюл Ясин къзъ, доктор на философските науки, професор, заместник декан на факултета по социални науки и психология (Бакински държавен университет, Баку, Азербайджан)
Берберян Ася Суреновна, доктор на психологическите науки, професор, завеждащ катедра „Психология“ (Руско-Арменски Славянски университет, Ереван, Армения)
Исламгулова Светлана Костадиновна, доктор на педагогическите науки, доцент, проректор по наука и акредитация (Университет “Туран”, Алма-ата, Казахстан)
Клинков Георги Тодоров, PhD, главен асистент (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Курилова Анастасия Александрова, доктор на икономическите науки, професор (Толятински държавен университет, Толяяти, Русия)
Майхджик-Микула Джоана, доктор на педагогическите науки, професор (Университет Ян Кохановски, Келце, Полша)
Мамичев Александър Юриевич, доктор на политическите науки, кандидат на юридическите науки, доцент, завеждащ катедра „Теория и история на Руското и международно право“ (Владивостокски държавен университет по икономика и обслужване, Владивосток, Русия)
Осадченко Ина Ивановна, доктор на педагогическите науки, доцент, директор на Института за педагогическо образование (Умански педагогически университет, Уман, Украйна)
Тарантей Виктор Петрович, доктор на педагогическите науки, професор (Гродненски държавен университет, Гродно, Белорусия)
Шарипов Фаридун Файзулаевич, доктор на педагогическите науки, завеждащ общо университетската катедра по педагогика (Таджикски национален университет, Душанбе, Таджикистан)

Редакционна колегия:

Борисов Галин Цоков, доктор, професор, заместник декан на педагогическия факултет, директор на департамента за квалификация и професионално развитие на педагогическите специалисти, катедра „Педагогика и управлението на образованието“ (Пловдивски университет Паисий Хилендарски, Пловдив, България)
Бурдева Тая Ивановна, доктор, доцент, ръководител на катедра „Музика“ (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Бурмикина Ирина Викторовна, доктор на социологическите науки, професор, проректор по научната работа (Липецки държавен педагогически университет, Липецк, Русия)
Василев Веселин Костов, доктор на психологическите науки, професор (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Васковска Галина Алексеевна, доктор на педагогическите науки, професор, старши научен сътрудник, завеждаща отдел «Дидактика» (Институт по педагогика към Националната Академия за педагогически науки на Украйна, Киев, Украйна)
Дамянов Бисер Илиев, доктор на изкуствознание, професор, ръководител на катедра „Естетическо възпитание“ (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Демченко Ирина Иванова, доктор на педагогическите науки, професор (Умански държавен педагогически университет, Уман, Украйна)
Джабарова Юлия Владимировна, доктор, доцент, заместник декан на факултета по икономически и социални науки (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Димитрова Теофана Валентинова, доктор, доцент, ръководител на катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“ (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Коберник Александър Миколайович, доктор на педагогическите науки, професор (Умански държавен педагогически университет, Уман, Украйна)
Комар Таисия Василевна, доктор на психологическите науки, професор (Хмелницки национален университет, Хмелницки, Украйна)
Коновалчук Валентина Ивановна, доктор на философските науки, доцент (Черкаски областен институт за след дипломно образование на педагогическите работници, Черкаси, Украйна)
Коростелев Александър Алексеевич, доктор на педагогическите науки, доцент, професор към катедра „Педагогика и методика на преподаването“ (Толятински държавен университет, Толяяти, Русия)
Костова Иванка Милкова, доктор, професор, катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“ (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Красич Даниела Костадинович, доктор, професор, заместник декан на педагогическия факултет (Белградски университет, Белград, Сърбия)
Масюк Наталия Николаевна, доктор на икономическите науки, професор от катедра „Управление“ (Владивостокски държавен университет по икономика и обслужване, Владивосток, Русия)
Мордовцев Андрей Юриевич, доктор на юридическите науки, професор от катедра „Теория и история на Руското и международно право“ (Владивостокски държавен университет по икономика и обслужване, Владивосток, Русия)
Мотов Ирена, доктор на науките в отрасъл социална педагогика, професор (Хуманитарно-икономическа Академия, Лодз, Полша)
Нестеряк Юрий Василевич, доктор на науките за държавното управление, доцент (Национален авиационен университет, Киев, Украйна)
Розенберг Геннадий Самуилович, член-кореспондент на Руската академия на науките, доктор на биологическите науки, професор, (Институт по екология на Волжския басейн Р.А.Н., Толяяти, Русия)
Севастиянов Сергей Виталиевич, доктор на политическите науки, доцент, професор от катедрата по „Международни отношения“ (Далеко-източен федерален университет, Владивосток, Русия)
Станев Велин Стефанов, доктор, професор, катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“ (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)
Тсириготи Константинос, доктор на науките в отрасъл психология, професор (Университет Ян Кохановски, Келце, Полша)
Фелхнер Анджей, доктор на науките в отрасъл по история на образованието, професор (Университет Ян Кохановски, Келце, Полша)
Фиделюс Анна, доктор на науките в отрасъл специална педагогика, професор (Университет Кардинал Стефан Вишински, Варшава, Полша)
Чепил Мария Мироновна, доктор на педагогическите науки, професор (Драгобич държавен педагогически университет, Драгобич, Украйна)
Шьвитава Ирениуш, доктор на науките в отрасъл философия, професор (Педагогически университет на името на КЕН, Краков, Полша)
Юнусов Ахат Ахнафович, доктор на юридическите науки, професор от катедра „Криминално право и процес“ (Казански иновационен университет, Казан, Русия)
Якунин Вадим Николаевич, доктор на историческите науки, професор, проректор по научната и иновационна дейност (Поволжски държавен университет за обслужване, Толяяти, Русия)
Янев Борян Георгиев, доктор, доцент (Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Пловдив, България)

CONTENT

pedagogical sciences

NETWORKING EDUCATIONAL TECHNOLOGIES AND THEIR USE WHEN WORKING WITH STUDENTS Andrienko Oksana Aleksandrovna.....	5
FEATURES OF DEVELOPMENT ATTENTION IN THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN (THEORETICAL ASPECT) Borzenkova Olga Alexandrovna, Kim Elena Pavlovna.....	8
MOTIVATED-VALUABLE MEASURE OF THE STATE OF PREPAREDNESS OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL SPECIALTIES OF UNIVERSITIES TO WORK IN THE CONDITIONS OF THE INCLUSIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT Bezrudnyi Alexandr Ivanovych, Demchenko Iryna Ivanovna.....	12
TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER SCHOOL FOR SOCIAL STUDIES AND SCIENCE STUDENTS AND PROFESSIONAL MOBILITY Gudkova Svetlana Anatolyevna, Emelina Marina Vadimovna.....	17
ORGANIZATION OF PROFESSIONALLY ORIENTED EXTRACURRICULAR ACTIVITIES OF FUTURE TEACHERS OF MATHEMATICS Zakharova Tatiana Grigorievna, Kondaurova Inessa Konstantinovna, Tugusheva Elmira Rashitovna.....	21
PROFESSIONAL TRAINING SYSTEM FOR PEDAGOGICAL STAFF FOR TEACHING ADULTS Oros Ildiko Imriivna.....	26
PSYHODIDAKTICAL CONTEXT OF ACTIVITY OF THE MODERN TEACHER: FROM Y. A. KOMENSKY TO THE PRESENT Osadchenko Inna Ivanovna, Tkachuk Myroslava Mikhailovna.....	29
A PHENOMENON OF INTERDISCIPLINARITY VS DETERIORATION OF THE SYSTEM OF PREPARATION OF FUTURE TEACHERS Vaskovskaia Galina Alekseevna.....	33

psychological science

RESEARCH OF SEMATIC FORMING MOTIVES OF ADDICTED PEOPLE WITH STABLE REMISSION AND WITH MULTIPLE RELAPSES Kostakova Irina Vladimirovna, Galyutev Roman Alexandrovich.....	37
THE ROLE OF PROFORIENTATION GAMES IN THE SOLUTION OF THE TASKS OF PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION OF ADOLESCENTS Nikolaeva Elvira Fedorovna, Kovaleva Marina Anatolyevna.....	40
THE MAIN APPROACHES TO THE PROBLEM OF INTERPERSONAL INTERACTION IN THE ASPECT OF THE MARITAL RELATIONS Panteleeva Valeria Vladimirovna, Pavlova Valeria Igorevna.....	43

political sciences

INSTITUTE OF PRESIDENCY IN GEORGIA Mamedova Naziya Amirkhan.....	46
SAFETY THREATS IN SOUTH CAUCASUS Omarov Vahid Allahverdi.....	52
EDUCATIONAL PROBLEMS OF NATIONAL MINORITIES IN GEORGIA (on the example of Azerbaijanis and Armenians) Salaev Kamal.....	55

philological sciences

FUNCTIONAL EXPRESSION OF SEPARATED SENTENCE MEMBERS IN THE CONTEMPORARY UKRAINIAN LANGUAGE Hrozian Nina Fedorovna.....	59
THE CULT OF A STRONG PERSONALITY IN LAMENTS IN HONOR OF CLERICS Martynyuk Halyna Volodymyrivna.....	62
INTERLUDES AND NATIVITY PLAY AS A PHENOMENA OF BURLESQUE BAROQUE Semenyuk Larysa Stepanivna.....	65
THE PROBLEM OF TRANSLATIONAL UNIVERSALS OCCURENCE Sinyagovska Inga Yuryevna.....	69
ABOUT THE STYLE OF "WEAVING OF WORDS" IN RUSSIAN LITERATURE OF THE XIII CENTURY Zhilyakov Sergey Viktorovich.....	72

philosophical sciences

DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF MATTER IN PHILOSOPHY Efendiyev Fikret Mamed.....	77
THE TEACHING OF PHILOSOPHY AT SCHOOL AND FORMATION OF COMPETENCE: BASES OF THEORY AND METHODS IN THE CONTEXT OF WORLD PRACTICE Kryshmarel Viktoria Yurievna.....	80

EMPIRIC KNOWLEDGE AND ITS STRUCTURE ON THE EPISTEMOLOGICAL RESEARCH BASE Mammadov Aziz Bashir, Efendiyev Fikret Mamed.....	84
<i>economic sciences</i>	
FEATURES, TASKS AND STAGES OF CARRYING OUT THE COMPLEX MANAGEMENT ANALYSIS OF ACTIVITY OF THE MODERN ORGANIZATION Berdnikova Leyla Farhadovna.....	89
ANALYSIS AND EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF FOREIGN TRADE CONTRACTS: THE NATURE AND SIGNIFICANCE OF Schneider Olga Vladimirovna, Purdenko Vladimir Dmitrievich.....	92
<i>juridical science</i>	
THE MAIN PRINCIPLES OF THE ADMINISTRATIVE PROCEDURE CODE CONCERNING THE EVIDENCE Petrov Nedyalko Georgiev.....	95
VALUABLE ASPECT OF SECONDARY LEGAL SOCIALIZATION Skorobogatov Andrey Valerievich, Skorobogatova Anna Ildarovna.....	99
Conditions of accommodation of scientific materials.....	103

UDC 372

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ДЛЯ НАВЧАННЯ ДОРОСЛИХ

© 2019

Орос Ільдико Імрїївна, доктор філософії, ректор

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

(90202, Україна, Берегове, Закарпатська обл., площа Кошута, 6, e-mail: ildiko@kmf.uz.ua)

Анотація. У статті показано умовну класифікацію андрагогів зарубіжними вченими відповідно до їхніх ролей в освіті дорослих студентів: «тренери» – орієнтовані на формування в дорослих певних умінь, навичок, необхідних у професійній діяльності; «тьютори» – забезпечують супровід індивідуальної освітньої програми в системі підвищення кваліфікації; «фасилітатори» – полегшують процес долучення дорослої людини до знань; «модератори» – виконують функції консультантів; «ремісники» – їхніми основним принципом є: «роби так, як я»; на думку «дослідників», успішність навчання залежить від їхніх наукових досягнень. Доведено, що британські дослідники розглядають рольові позиції педагога-андрагога, які є взаємодоповнювані і взаємозалежні, завдяки чому андрагог дає дорослим студентам знання, виконуючи роль учителя, сприяє їхньому розвитку (рольова позиція гіда), формує необхідні професійні навички (рольова позиція тренера), допомагає кожному знайти своє місце у системі відносин (рольова позиція фасилітатора). Розглянуто приклади професійної підготовки педагогічного персоналу для навчання дорослих у Великій Британії. Показана підготовка викладачів англійської мови для роботи з дорослими, яка здійснюється за програмою двох рівнів: програма курсу «CELTA» (Certificate in English Language Teaching to Adults), після закінчення якої видається Кваліфікаційний сертифікат; другий рівень кваліфікації вчителів – це курс «DELTA» (Diploma in English Language Teaching to Adults), після закінчення якого видається диплом про навчання англійської мови дорослих. Проаналізовано програму «Професійний розвиток учителів», яка являє собою навчальний курс для професійного розвитку вчителів, пропонує структурований навчальний досвід з набором результатів навчання та критеріїв оцінки. Зручним для користування названою програмою є й те, що програма виставляється в Інтернет.

Ключові слова: система, професійна підготовка, педагогічний персонал, навчання дорослих, Велика Британія, курс «CELTA», курс «DELTA», програма «Професійний розвиток учителів».

Ключевые слова: система, профессиональная подготовка, педагогический персонал, обучение взрослых, Великобритания, курс «CELTA», курс «DELTA», программа «Профессиональное развитие учителей».

PROFESSIONAL TRAINING SYSTEM FOR PEDAGOGICAL STAFF FOR TEACHING ADULTS

© 2019

Oros Ildiko Imriivna, doctor of philosophy, rector

Transcarpathian Hungarian Institute of the Ferenc Rakocchi II

(90202, Ukraine, Berehove, Transcarpathian region, Koshuta Square, 6, e-mail: ildiko@kmf.uz.ua)

Abstract. The article shows the conditional classification of andragogues by foreign scholars according to their roles in the education of adult students: «trainers» – focused on the formation of certain skills, skills necessary for professional activity in adults; «Tutors» – provide support of the individual educational program in the system of advanced training; «Facilitators» – facilitate the process of joining an adult to knowledge; «Moderators» – act as consultants; «Artisans» – their main principle is «do as I do»; according to «researchers», the success of learning depends on their scientific achievements. It is proved that British researchers consider the role of Andragog pedagogue, which is complementary and interdependent, so that the andragog gives adult students knowledge as a teacher, promotes their development (the role of the guide), forms the necessary professional skills (role position of the coach), helps Everyone finds his place in the system of relations (role position of the facilitator). Examples of professional training for adult education in the UK are considered. The preparation of English language teachers for working with adults is carried out according to the program of two levels: the program «CELTA» (Certificate in English Language Teaching to Adults), after which the Qualification Certificate is issued; The second level of teacher qualification is the «DELTA» (Diploma in English Language Teaching to Adults) course, after which a diploma in teaching adult English is issued. The «Professional Development of Teachers» program is analyzed, which is a training course for the professional development of teachers, offers structured learning experience with a set of learning outcomes and evaluation criteria. Convenient for using the named program is that the program is exhibited on the Internet.

Keywords: system, vocational training, pedagogical staff, adult education, UK, CELTA course, DELTA course, Professional Development of Teachers Program.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В Україні розвиток освіти дорослих гальмується відсутністю професійно підготовленого персоналу для роботи з дорослими [1, с. 195]. За висловом Л. Лук'янової, «для роботи в освітньому середовищі з дорослими потрібні високоосвічені професіонали, які мають відповідну професійно-педагогічну підготовку, що ґрунтується на андрагогічних засадах» [1, с. 196]. Цю думку підтримує дослідник С. Змейов. Він зазначає, що можна констатувати практично повну відсутність викладацьких кадрів, які б на високому рівні задовольнили потребу дорослих у знаннях [2]. М. Ноулз також звернув увагу на те, що фахівців-професіоналів з освіти дорослих, які отримали спеціальну професійну підготовку з навчання дорослих, дуже мало [3, с. 21].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядалися аспекти цієї проблеми і на яких ґрунтується авторська думка; виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблемою підготовки педагогічного персоналу для освіти дорослих наприкінці

XX – на початку XXI займаються вчені: С. Брукфілд (S. Brookfield) [4], П. Джарвіс (P. Jarvis) [5], С. Змейов [2], Л. Лук'янова [1; 6], М. Ноулз (M. Knowles) [3] та ін. Різні вчені по-різному підходять до класифікації кадрів освіти дорослих, що залежить від їх праці в різних інституціональних умовах, виконання різних функцій, що вимагає наявності специфічних компетенцій спрямованих на досягнення мети. Данні питання розглянемо у статті.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження: розглянути систему професійної підготовки педагогічного персоналу для навчання дорослих.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розглянемо умовну класифікацію андрагогів зарубіжними вченими відповідно до їхніх ролей в освіті дорослих студентів: «тренери» – орієнтовані на формування в дорослих певних умінь, навичок, необхідних у професійній діяльності; «тьютори» – забезпечують супровід індивідуальної освітньої програми в системі підвищення кваліфікації; «фасилітатори» – полегшують процес до-

лучення дорослої людини до знань; «модератори» – виконують функції консультантів [4]; «ремісники» – їх основним принципом є «роби так, як я»; на думку «дослідників», успішність навчання залежить від їхніх наукових досягнень [6, с. 259]. На думку П. Джарвіса, різноманітність ролей андрагога може бути представлена позиціями: викладач педагогічних та андрагогічних дисциплін; викладач вузькоспеціалізованого профілю і, крім того володіє андрагогічними знаннями; фахівець-дослідник у галузі освіти дорослих; консультант, тьютор, методист, організатор; соціальний працівник, працівник апарату управління (в організаціях, на підприємствах виробничої і соціальної сфери) [5].

Л. Лук'янова розглядає підхід щодо ролей педагога-андрагога, який висвітлений у працях британських дослідників і які є взаємодоповнюваними і взаємозалежними. Британські дослідники розглядають рольові позиції педагога-андрагога, які є взаємодоповнені і взаємозалежні, завдяки чому андрагог дає дорослим студентам знання, виконуючи роль учителя, сприяє їхньому розвитку (рольова позиція гіда), формує необхідні професійні навички (рольова позиція тренера), допомагає кожному знайти своє місце у системі відносин (рольова позиція фасилітатора).

Ми зазначаємо, що Л. Лук'янова [1] на основі аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду розкрила специфіку професійної підготовки педагогічного персоналу для роботи з дорослими і виявила особливості, які потрібно здійснювати в процесі такої підготовки.

Розглянемо приклади професійної підготовки педагогічного персоналу для навчання дорослих у Великій Британії. Зокрема, при Кембриджському університеті працюють курси підготовки вчителів до навчання дорослих.

Ознайомимось із підготовкою викладачів англійської мови для роботи з дорослими, яка здійснюється за програмою двох рівнів:

– програма курсу «CELTA» (Certificate in English Language Teaching to Adults), після закінчення якої видається Кваліфікаційний сертифікат;

– другий рівень кваліфікації вчителів – це курс «DELTA» (Diploma in English Language Teaching to Adults), після закінчення якого видається диплом про навчання англійської мови дорослих.

Що стосується першого рівня кваліфікації викладачів для навчання дорослих студентів, зазначаємо, що згідно програми Кембриджського курсу визначені наступні завдання: вдосконалити знання з мови; усвідомити різні підходи до вивчення англійської мови, принципи її викладання в процесі навчання дорослих, функції викладача на занятті; оволодіти вміннями викладання мови на заняттях з дорослими студентами; ознайомитися із необхідними засобами та матеріалами для роботи з дорослими.

Другим рівнем кваліфікації вчителів у Великій Британії є курс «DELTA». Цей курс передбачено для підготовки педагогів з мови для роботи з дорослими студентами. Але на цих курсах залучаються вчителі, які мають досвід роботи і належний рівень володіння письмовою та усною англійською мовою [7; 8; 9].

Як зазначає John Roberts, вимоги до вступу на схарактеризовані Кембриджські курси «CELTA» й «DELTA» такі ж, як і до університету: кандидати до вступу мають продемонструвати належний рівень володіння англійською мовою, а також під час інтерв'ю переконати фахівця у своєму значному потенціалі професійного подальшого вдосконалення, що необхідно йому для навчання дорослих студентів англійській мові) [10, с. 201–203].

У відділенні Освіти для дорослих університету Глазго, Шотландія (University of Glasgow) функціонує програма «Навчальні досягнення (освіта дорослих, розвиток громади та молоді)». Ця програма надає глибокі знання із спеціальності та основу в освітніх і соціальних

дослідженнях, а також – можливість вивчити встановлені та нові теоретичні аспекти освіти дорослих, розвитку громад та молодіжних досліджень. Магістранти на курсах за програмою «Навчальні дослідження (освіта дорослих, розвиток громади та молоді)» навчаються 12 місяців (повний робочий день) або 24 місяці (неповний робочий день).

Випускники, опанувавши програмою, можуть працювати в державних чи-то приватних секторах, що займаються питаннями освіти дорослих, розвитку громади чи роботи молоді, а також розробки політики [11]. Отже, програма здійснює підготовку викладачів з певних спеціальностей для навчання дорослих.

У Ворвікському університеті (The University of Warwick) існує центр неперервної освіти дорослих. Серед інших у центрі є і курс «Початкова підготовка вчителів», яка відбувається в трьох основних напрямках: професійна підготовка вчителів до роботи з дорослим населенням; академічне викладання; базові навички – навчання базових навичок у таких сферах як читання, грамотність, рахунок [12].

У Лондонському університеті (University of London) існують курси для освіти дорослих з різних галузей, зокрема, й з галузі «Професійний розвиток учителів». Програма «Професійний розвиток учителів» дає можливість вдосконалити професійну практику навчання. Програма складається з двох базових 30-и кредитних модулів [13].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок цього напрямку. У статті показано умовну класифікацію андрагогів зарубіжними вченими відповідно до їхніх ролей в освіті дорослих студентів.

Доведено, що британські дослідники розглядають рольові позиції педагога-андрагога, які є взаємодоповнені і взаємозалежні, завдяки чому андрагог дає дорослим студентам знання, виконуючи роль учителя, сприяє їхньому розвитку, формує необхідні професійні навички, допомагає кожному знайти своє місце у системі відносин.

Розглянуто приклади професійної підготовки педагогічного персоналу для навчання дорослих у Великій Британії. Показана підготовка викладачів англійської мови для роботи з дорослими, яка здійснюється за програмою двох рівнів: програми курсів «CELTA» і «DELTA».

Проаналізовано програму «Професійний розвиток учителів», яка являє собою навчальний курс для професійного розвитку вчителів.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо у вивченні досвіду країн Європейського союзу з окресленого питання та виокремленні прогресивних ідей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ: ІНПОН НАПН України, 2016. 265 с.
2. Змеев С. И. Основы андрагогики: учебное пособие для вузов. Москва: Флинта: Наука, 1999. 152 с.
3. Knowles, M. The modern practice of adult education: from pedagogy to andragogy. Front Cover. Malcolm Shepherd Knowles. Association Press, 1980. Education. 400 p.
4. Brookfield, S. D. Understanding and Facilitating Adult Learning: A Comprehensive Analysis of Principles and Effective Practices Buckingham: Open University Press, 2001. 375 p.
5. Jarvis, P. Adult and continuing education: Theory and practice. London: Routledge, 1995. XV. 302 p.
6. Лук'янова Л. Б. Зміст інтегрально-рольової позиції педагога-андрагога у зарубіжній науковій думці. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2013. Вип. 7. С. 257–266.
7. University of Bath. URL: <http://www.bath.ac.uk/departments/departments-of-education/>
8. Григор'єва Т. Ю. Курси підготовки вчителів Великої Британії до навчання дорослих. Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: зб. наук. праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк, Л. В. Калініної, О. С. Антонової. Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. С. 181–183.
9. Open University. URL: <http://www.open.ac.uk/>
10. Language Teacher Education J. Roberts. URL: Arnold 1998. 346 pp
11. Educational studies (adult education, community development &

youth studies). URL: <https://www.gla.ac.uk/postgraduate/taught/adulteducationcommunitydevelopmentyouthstudies/>

12. Initial Teacher Training. URL: <https://warwick.ac.uk/study/cll/courses/professionaldevelopment/itt/>

13. Program certification 2018–2019. Professional graduate certificate in education. London: University of London, 2018. 12 p.